	ΑΠΟ 22/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Δευτέρα 22 Απριλίου 2019
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

A. Κείμενο

Σχέσεις ψυχής

Τον καιρό των παππούδων μας δεν υπήρχε το δίλημμα: εργασία ή οικογένεια. Τα δυο αυτά ήταν αλληλένδετα, αφού ο χώρος της δουλειάς συνήθως δεν βρισκόταν μακριά από το χώρο όπου αναπτυσσόταν η οικογένεια κι ο χρόνος που αφιερωνόταν στην πρώτη άφηνε σημαντικά περιθώρια για τη δεύτερη. Ακόμη κι όταν η δουλειά σήμαινε απομάκρυνση από το σπίτι, και μάλιστα για μακρά χρονικά διαστήματα, όπως στους ναυτικούς ή τους μετανάστες, η μητέρα παρέμενε πάντα κοντά στα παιδιά της, προσφέροντάς τους όλη τη φροντίδα που χρειάζονταν, αναπληρώνοντας σε πολλά τον ελλειπόντα πατέρα. (...) Σήμερα, ιδιαίτερα στις πόλεις, τα πράγματα έχουν αλλάξει σε μεγάλο βαθμό. Η δουλειά απορροφά πολλές φορές όχι μόνο χρόνο περισσότερο από παλιότερα, καθώς χρειάζεται και χρόνο πρόσθετο για τη μετάβαση του εργαζόμενου στο χώρο εργασίας και το γυρισμό του στο σπίτι, συχνά απασχολεί τη σκέψη και δραστηριότητά του ακόμη κι όταν βρίσκεται έξω απ' αυτήν. Αλλά το σπουδαιότερο είναι ότι τώρα, συνήθως, εργάζεται κι η γυναίκα, έτσι ώστε το ανδρόγυνο να βρίσκεται χωρισμένο και έξω από το σπίτι στο μεγαλύτερο διάστημα της ημέρας.

Η διπλή εργασιακή απασχόληση είναι φυσικό να δημιουργεί προβλήματα στο θέμα των παιδιών. Τα νέα ζευγάρια αναβάλλουν διαρκώς την τεκνοποίηση περιμένοντας ευνοϊκότερες συνθήκες, κι όταν το αποφασίζουν περιορίζονται συχνά στο ένα παιδί ή το

	ΑΠΟ 22/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

πολύ στα δύο. Αυτό δεν έχει ως συνέπεια μόνο την πληθυσμιακή γήρανση της χώρας (και της Ευρώπης γενικότερα), έχει και ψυχολογικό αντίκτυπο τόσο στη ζωή των άτεκνων, για πολύ χρονικό διάστημα ή και για πάντα, παντρεμένων, όσο και στη ζωή των παιδιών που οι γονείς τους έχουν, όχι σπάνια, την ηλικία των άλλοτε παππούδων. Επιπλέον τα παιδιά μεγαλώνουν μέσα στα κλουβιά των πολυκατοικιών, στερούμενα τη συμβίωση και τα παιχνίδια με συνομηλίκους τους, παραδομένα συνήθως στη φροντίδα ξένων, μισθωτών γυναικών. Κι όταν οι γονείς γυρίζουν στο σπίτι, κουρασμένοι, τα παιδιά αντιμετωπίζουν την τυραννική «αγάπη» τους και τον υπερπροστατευτισμό τους. (...)

Έτσι, οι δυο εξίσου αναγκαίες και αλληλοϋποστηριζόμενες άλλοτε δραστηριότητες του ανθρώπου έχουν φτάσει, σήμερα, σ' ένα σημείο αντίθεσης που **δυσκολεύει**, ακόμη και **υποσκάπτει**, τη συνύπαρξή τους. Τι θα μπορούσε να γίνει για να αμβλυνθεί (θα 'τανε χιμαιρικό να πούμε να εκλείψει) τούτη η αντίθεση; Το κράτος θα ήταν δυνατόν να κάμει περισσότερα απ' όσα κάνει προς αυτή την κατεύθυνση; Ενίσχυση της αμοιβής των εργαζομένων συζύγων, ώστε να μην αναγκάζονται να δουλεύουν υπερωριακά ή ν' αναζητούν συμπληρωματικές εργασίες, χορήγηση αδειών στους γονείς, ιδιαίτερα όπου υπάρχουν μικρά παιδιά, δημιουργία χώρου απασχόλησης και παιχνιδιού των παιδιών. Το μεγαλύτερο βάρος όμως θα πρέπει να το σηκώσουν οι ίδιοι οι γονείς. Να σταματήσει να δουλεύει η παντρεμένη γυναίκα είναι κάτι **ανέφικτο**. Και γιατί η οικογένεια δεν μπορεί να συντηρηθεί από το εισόδημα μόνο του πατέρα και γιατί η γυναίκα θεωρεί πια την εργασία της ως μια κατάκτηση του φύλου της κι ως ένα αναφαίρετο δικαίωμά της. Εκείνο όμως που θα μπορούσε να γίνει θα ήταν μια αλλαγή της **νοοτροπίας** του χωρίς όρια καταναλωτισμού, που οδηγεί στην υπεραπασχόληση. Να τεθεί ως σκοπός της εργασίας και για τους δυο συζύγους η ικανοποίηση των απαραίτητων αναγκών, τόσο των προσωπικών τους όσο και των οικογενειακών. (...) Να **συνειδητοποιήσουν** ότι τα παιδιά τους έχουν ανάγκη περισσότερο την παρουσία και την αγάπη τους από τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και τα πολύπλοκα μηχανήματα.

	ΑΠΟ 22/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Και πάνω απ' όλα ν' αναθερμάνουν τις ανθρώπινες σχέσεις μέσα στην οικογένειά τους, αξιοποιώντας το χρόνο που τους αφήνει η εργασία τους, να δημιουργήσουν σχέσεις ψυχής μεταξύ τους και προς τα παιδιά τους. (...) Να νιώσουν πως οι φιλοδοξίες επαγγελματικής ανόδου είναι, βέβαια, θεμιτές, εφόσον όμως δεν τους αποξενώνουν από την οικογένειά τους. Ν' αγωνιστούν, μέσα στα θεμιτά όρια, για την καταξίωσή τους στο χώρο της εργασίας τους, ν' αγωνιστούν όμως ακόμη περισσότερο για τη δημιουργία μιας οικογένειας αλληλοσεβασμού, αλληλοκατανόησης, συμπαράστασης και αγάπης.

Γ. Μανουσάκης, περ. «Ευθύνη», τ. 340

B. Παρατηρήσεις

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου (90 - 110 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. «...έχει και ψυχολογικό αντίκτυπο τόσο στη ζωή των άτεκνων, για πολύ χρονικό διάστημα ή και για πάντα, παντρεμένων, όσο και στη ζωή των παιδιών που οι γονείς τους έχουν, όχι σπάνια, την ηλικία των άλλοτε παππούδων»: Ποιο πιστεύετε ότι είναι το «ψυχολογικό αντίκτυπο» που έχει η αναβολή της τεκνοποίησης στη ζωή των παιδιών και των άτεκνων ζευγαριών; Να αναπτύξετε την άποψη σας σε μια παράγραφο. (80-100 λέξεις)

Μονάδες 10

B2α. Με ποιους τρόπους αναπτύσσεται η 1η παράγραφος του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 6

B2β. Ποια συλλογιστική πορεία (παραγωγική – επαγωγική) ακολουθείται στην τελευταία παράγραφο; Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

Μονάδες 4

	ΑΠΟ 22/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

B3α. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις λέξεις της τρίτης παραγράφου με έντονη γραφή λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο: **δυσκολεύει, υποσκάπτει, ανέφικτο, νοοτροπίας, συνειδητοποιήσουν.**

Μονάδες 5

B3β. οικογένεια, νοοτροπία, πολύπλοκα: Να αναλύσετε τις λέξεις στα συνθετικά τους και από το β' συνθετικό της κάθε λέξης να σχηματίσετε μια δική σας (απλή ή σύνθετη) λέξη.

Μονάδες 3

B4α. Ποιες είναι οι εκφράσεις του μεταφορικού λόγου που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στη 2η παράγραφο του κειμένου και ποια συναισθήματα προκαλούν στον αναγνώστη;

Μονάδες 5

B4β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση της παρένθεσης και των ερωτημάτων στην τρίτη παράγραφο του κειμένου.

Μονάδες 2

Γ. Το Λύκειο διοργανώνει μια εκδήλωση με αφορμή τη γιορτή της Μητέρας και σας ανατίθεται να εκφωνήσετε έναν λόγο. Να διαμορφώσετε μια εισήγηση στην οποία θα διατυπώσετε την άποψή σας για την κρίση που λέγεται ότι περνάει ο θεσμός της οικογένειας στη σύγχρονη εποχή και θα επισημάνετε τη σημασία της οικογένειας για τη σωστή ανατροφή των παιδιών. (500-600 λέξεις) Μονάδες 40

Μονάδες 40

	ΑΠΟ 022/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Δευτέρα 22 Απριλίου 2019
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Στο κείμενο αναζητούνται οι λόγοι για τους οποίους περνάει σήμερα κρίση ο θεσμός της οικογένειας, και προτείνονται κάποιες λύσεις, για να ξεπεραστεί το συγκεκριμένο πρόβλημα. Αρχικά, αναφέρεται ότι οι συνθήκες εργασίας έχουν πλέον αλλάξει, γεγονός που έχει αντίκτυπο στην οικογένεια: δουλεύουν και οι δύο γονείς, και μάλιστα, ιδίως στις μεγάλες πόλεις, μακριά από το σπίτι, με αποτέλεσμα να μην έχουν να αφιερώσουν πολύ χρόνο στα παιδιά τους • έτσι, αυτά μεγαλώνουν υπό τη μέριμνα ξένων. Αυτό που πρέπει να γίνει, όπως προτείνεται στη συνέχεια, είναι η αύξηση, από την πλευρά του κράτους, των μισθών και των αδειών των εργαζόμενων γονέων, αλλά και ο περιορισμός, από την πλευρά των γονέων, των καταναλωτικών τάσεων, γιατί αυτό που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι η ύπαρξη ενός υγιούς οικογενειακού περιβάλλοντος.

B1. Τα τελευταία χρόνια έχουν μεταβληθεί κάποια χαρακτηριστικά της οικογένειας. Παντρεμένα ζευγάρια που επιθυμούν την επαγγελματική τους ανέλιξη καθυστερούν την τεκνοποίηση, γιατί αισθάνονται τα παιδιά ως εμπόδιο στην επαγγελματική τους καριέρα. Έτσι, αποκτούν παιδιά όντας οι ίδιοι σε μεγάλη ηλικία, γεγονός που έχει αντίκτυπο και σε αυτούς αλλά και στα παιδιά τους. Οι ίδιοι έχουν συνηθίσει να ζουν χωρίς παιδιά, οπότε μετά την απόκτησή τους αισθάνονται άβολα, γιατί αναγκάζονται να αλλάξουν συνήθειες και να κάνουν κάποιες θυσίες που ίσως δεν θέλουν. Ψυχολογικά προβλήματα, όμως, δημιουργούνται και στα παιδιά, αφού μεγαλώνουν με γονείς που σε άλλες εποχές θα ήταν παπούδες τους, με αποτέλεσμα να νιώθουν άσχημα και να έχουν διάσταση απόψεων λόγω του μεγάλου ηλικιακού χάσματος.

	ΑΠΟ 022/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

B2α. Η πρώτη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων και συγκεκριμένα με σύγκριση – αντίθεση, παραδείγματα και αίτιο – αποτέλεσμα. Αναλυτικότερα, με σύγκριση και αντίθεση, γιατί συγκρίνει την οικογένεια του παρελθόντος με την οικογένεια του παρόντος, με παραδείγματα, όπως φαίνεται από τη φράση: «όπως στους ναυτικούς ή τους μετανάστες» και γ με αίτιο και αποτέλεσμα, καθώς παραθέτει το αίτιο: σήμερα εργάζεται η γυναίκα, και το αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης: το ανδρόγυνο είναι χωρισμένο, γιατί βρίσκεται πολλές ώρες έξω από το σπίτι.

B2β. Ακολουθείται η παραγωγική συλλογιστική πορεία, γιατί ξεκινάει από το γενικό, που είναι να αναθερμανθούν οι ανθρώπινες σχέσεις μέσα στην οικογένεια, και καταλήγει στο ειδικό, όπου περιγράφει ειδικότερα το κλίμα που θα δημιουργηθεί μέσα στην οικογένεια.

B3α. δυσκολεύει = δυσχεραίνει
υποσκάπτει = υπονομεύει
ανέφικτο = αδύνατο
νοοτροπίας = ιδιοσυγκρασίας
συνειδητοποιήσουν = κατανοήσουν

B3β. οικογένεια < οίκος + γένος ➔ ομογένεια
νοοτροπία < νους + τρόπος ➔ τεχνοτροπία
πολύπλοκα < πολύς + πλέκω ➔ δολοπλόκος

B4α. Οι μεταφορικές φράσεις είναι: «κλουβιά των πολυκατοικιών», «αντιμετωπίζουν την «τυραννική» αγάπη τους» και δημιουργούν αισθήματα θλίψης, αγανάκτησης, απογοήτευσης αλλά και προβληματισμό.

	ΑΠΟ 022/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

B4β. (θα 'τανε χμαιοικό να πούμε να εκλείψει): Η παρένθεση χρησιμοποιείται, καθώς η φράση που περικλείει αποτελεί ένα σχόλιο του γράφοντος αναφορικά με την αδυναμία να εξαφανιστούν εντελώς τα προβλήματα της οικογένειας και να τονίσει την ανάγκη ρεαλιστικών απόψεων.

Τα ερωτήματα χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν τον προβληματισμό του συγγραφέα, να αφυπνίσουν και να προβληματίσουν τους αναγνώστες. Παράλληλα, καθιστούν το ύφος του κειμένου πιο ζωντανό, παραστατικό, άμεσο και οικείο και με τα ερωτήματα επιτυγχάνεται επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη.

Γ.

Πρόλογος

Όπως όλοι οι κοινωνικοί θεσμοί, έτσι και η οικογένεια δεν αποτελεί ένα στατικό και αμετάβλητο μόρφωμα, αλλά εξαρτημένη μεταβλητή της κοινωνίας και, επομένως, κάθε σοβαρή κοινωνική μεταβολή προκαλεί αλλαγή στη δομή και λειτουργία της. Η σύγχρονη οικογένεια είναι πιο εύθραυστη και πιο ευάλωτη, αλλά και πιο σημαντική για τα άτομαμέλη της. Το μέλλον της στον 21ο αιώνα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ανάπτυξη και την ενίσχυση της ικανότητας των μελών της να οικοδομούν την οικογενειακή συνοχή και να τη διασφαλίζουν.

Κύριο μέρος

1ο Ζήτημα: κρίση του θεσμού της οικογένειας

- Οι σύγχρονοι ρυθμοί της ζωής, το άγχος, οι εντάσεις στην εργασία, η αγωνία για την επιβίωση στερούν το χρόνο από τους ανθρώπους, καταργούν τη γαλήνη και την τρυφερότητα.
- Οι φιλοδοξίες ανδρών και γυναικών κλονίζονται μια και αφοσιώνονται στη σταδιοδρομία τους, αμελούν τη φροντίδα του συντρόφου και των παιδιών τους ή δεν κάνουν καν οικογένεια.

	ΑΠΟ 022/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

- Τα οικονομικά προβλήματα σε συνδυασμό με τα καταναλωτικά πρότυπα περιορίζουν τις οικογενειακές επιλογές ή ευνοούν την οργή, την επιθετικότητα.
- Οι σχέσεις ιδιοκτησίας, οι εξουσιαστικές τάσεις πνίγουν τα πιο αδύναμα μέλη της οικογένειας, γίνονται όλο και πιο δύσκολα ανεκτές. Συχνά μέσα στην οικογένεια απειλείται η ελευθερία και η αξιοπρέπεια των ανθρώπων που την αποτελούν, κυριαρχεί η καταπίεση και ο εξευτελισμός. Τέτοιες νοσηρές καταστάσεις προκαλούν τη συνειδητή ή υποσυνείδητη άρνηση και ευνοούν τη διάλυση.

2ο Ζητούμενο: Η σημασία της οικογένειας στην ανατροφή των παιδιών.

- Η οικογένεια είναι το πρώτο περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται ο άνθρωπος από τη στιγμή της γέννησής του, ικανοποιώντας τις βασικές βιολογικές και ψυχοπνευματικές ανάγκες του και αφυπνίζοντάς τον κοινωνικά.
- Η συμπεριφορά της οικογένειας ασκεί ρυθμιστικό ρόλο στη συμπεριφορά των παιδιών που διαμορφώνουν, αρχικά, τη δική τους ηθική σε αντιστοιχία με την ηθική της οικογένειας. Τα παιδιά παίρνουν από την οικογένεια ένα βασικό προσανατολισμό σχετικά με το καλό και το κακό, το επιτρεπτό και το απαγορευμένο, την αξία και την απαξία.
- Η ψυχοκοινωνική σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά είναι αποφασιστικής σημασίας για τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους. Οι γονείς μεταβιβάζουν στα παιδιά τις αξίες, τις στάσεις, τις συνήθειές τους και τα βοηθούν να αναπτύξουν τους μηχανισμούς σκέψης και δράσης.
- Ο καθοριστικά ευεργετικός ρόλος που παίζει η αρμονία ανάμεσα στους γονείς αποδεικνύεται και από τη σχέση ανάμεσα στην εγκληματικότητα και στις ψυχικές διαταραχές των παιδιών, τα οποία προέρχονται από στερητικά ή απορριπτικά οικογενειακά περιβάλλοντα, από προβληματικές ή αποδιοργανωμένες οικογένειες έχοντας υποστεί συχνά τα ίδια ψυχολογική ή σωματική βία.

	ΑΠΟ 022/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

- Παιδιά που ανατρέφονται σε εξειδικευμένα παιδοκομεία, σύμφωνα με ορθολογικούς κανονισμούς, χωρίς όμως τη θαλπωρή της οικογένειας, παρουσιάζουν στατιστικά υψηλότερους δείκτες νοσηρότητας και θνησιμότητας.

Επίλογος

Παρά το γεγονός, λοιπόν ότι στις σύγχρονες σύνθετες κοινωνίες το κράτος πρόνοιας αναλαμβάνει πολλές από τις λειτουργίες που επιτελούσε η παραδοσιακή οικογένεια, αυτή παραμένει ένα αναντικατάστατο περιβάλλον για τη συναισθηματική ισορροπία, την πραγματική αγωγή, την προσαρμογή στην κοινωνική ζωή και την ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών

Ευχαριστώ για την προσοχή και τον χρόνο

σας